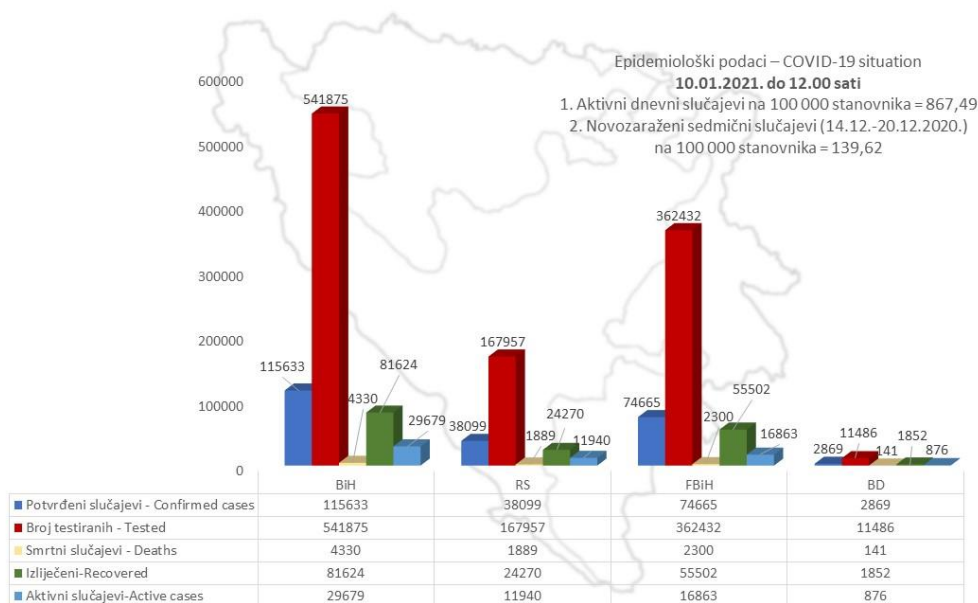

Bosznia-Hercegovina (BiH)

Utolsó frissítés dátuma: 2021.01.11.

Fertőzöttség állapota

Fertőzések száma (zárójelben: változás az előző hónapi adatokhoz képest): 115.633 fő (+18.316), 4.330 halott (+1.179), 61.322-en meggyógyultak (+20.302). Aktív esetek száma: 29.679 (-3.165).

A bosznia-hercegovinai hatóságok szerint a koronavírus-járvány állapota továbbra is intenzív, azonban a helyzet stabilnak tekinthető. Az elmúlt egy hónapban csökkent a napi új fertőzések száma (átlagosan 610), így a járvány intenzitása is lelassult. A 2020. december eleji adatokhoz viszonyítva, 2021. január elejére mérsékelten emelkedett a fertőzöttek (+19%) és elhunytak (+37%), illetve a gyógyultak (+33%) száma, míg az aktív esetek száma 10%-os csökkenést mutatott. A halálozási és fertőzöttségi adatok a régiós átlagnak felelnek meg, az elhunytak száma az utóbbi egy hónapban naponta átlagosan 40 fő volt.

Korlátozások és azok (tervezett) feloldási üteme

Minden külföldi állampolgár 48 óránál nem régebbi negatív PCR koronavírus-teszt bemutatása mellett beléphet BiH területére.

Teszt nélkül utazhatnak be az országba Montenegró, Horvátország és Szerbia állampolgárai, ha közvetlenül abból az országból érkeznek BiH területére, amelynek állampolgárai, valamint házastársaik és kiskorú gyermekeik, akkor is, ha más (harmadik) ország állampolgárságával rendelkeznek.

Ugyancsak teszt nélkül utazhatnak be BiH-ba:

- BiH végső rendeltetési helyű légi jármű személyzete;

- közúti teherszállító járművek vezetői és személyzete, ha nemzetközi áru fuvarozást végeznek, feltéve, ha BiH-ban való tartózkodásuk nem haladja meg a 12 órát;
- tehervonatok és hajók személyzete nemzetközi szállítmányozás esetén;
- BiH-be akkreditált (rezidens) diplomáciai és konzuli testület tagjai;
- polgári védelmi szolgálatok és csapatok, ha belépésük sürgős és az ország érdekében indokolt;
- az Észak-atlanti Szerződés tagállamai és más, Békepartnerségben részt vevő államok fegyveres erőinek tagjai, valamint a NATO és az EUFOR BiH parancsnokságainak tagjai;
- állam- és kormányfők, valamint küldöttségük tagjai, akiknek BiH-be történő érkezését és távozását diplomáciai csatornákon, vagy BiH illetékes hatóságainak protokolljain keresztül jelentették be BiH határrendészeti szolgálatának;
- azon külföldi állampolgárok, akik átutaznak BiH területén a szokásos tartózkodási helyük szerinti országba való visszatérés céljából, anélkül, hogy BiH területén tartózkodnának.

Az ország nemzetközi repülőterei (Szarajevó, Banja Luka, Mostar, Tuzla) nyitva állnak a nemzetközi utas- és áru forgalom számára.

A WizzAir átmenetileg szünetelteti Budapest-Szarajevó légi járatát, amely a koronavírus-helyzettől függően indulhat újra.

A BiH Föderációban 2020. november 11-től 23:00 és 05:00 között kijárási tilalom van érvényben.

A BiH Föderáció területén a gyülekezések maximális létszámát az entitás hatóságai zárt és nyílt területen egyaránt 30 főben szabták meg. Mind a zárt, mind a nyílt rendezvények esetén biztosítani kell a minimum 2 méteres fizikai távolságtartást.

A boszniai Szerb Köztársaság (RS) entitás területén nyilvános rendezvényeken maximum 50 fő, míg magánrendezvényeken (esküvők, keresztelők, születésnapok és egyéb családi összejövetelek) legfeljebb 10 ember gyűlhet össze.

Az RS területén a vendéglátóhelyek kizárólag 06:00 és 22:00 között tarthatnak nyitva. A vendéglátóhelyeken tilos az élő zenés rendezvények tartása.

A BiH Föderáció és az RS területén is kötelező a szájat és az orrot is eltakaró maszk használata zárt és nyitott térben egyaránt, és a két méteres távolságtartást is tiszteletben kell tartani.

A BiH Föderáció területén az általános iskolákban a vegyes (online és személyes részvétel), míg a középiskolákban csak az online oktatás megtartását engedélyezte az illetékes minisztérium. Az óvodák továbbra is működnek.

Az RS entitás valamennyi általános és középiskolájában szeptember elsején elkezdődött a 2020/2021-es tanév az osztálytermekben.

Áruforgalmi, kereskedelmi korlátozások

Nincsenek hatályban áruforgalmi vagy kereskedelmi korlátozások.

A BiH Föderációban jóváhagyták a bizonyos termékek árszabályozására vonatkozó határozatot. Az intézkedés az alapvető fogyasztási cikkekre, élelmiszerekre és higiéniai eszközökre vonatkozik.

Az üzletek és bevásárlóközpont nyitva tarthatnak.

Szarajevó Kantonban az étkezés csak azokon a vendéglátóhelyeken engedélyezett, ahol az ülőhely biztosított. A bevásárlóközpontokban, kisebb üzlethelyiségekben 1 fő/10 m²-ben határozták meg a vásárlók létszámát, de az összlétszám így sem haladhatja meg a 30 főt üzlethelyiségenként.

Logisztika és szállítmányozás állapota

Az ország nemzetközi repülőterei (Szarajevó, Banja Luka, Mostar, Tuzla) nyitva állnak a kereskedelmi járatok és a nemzetközi utasforgalom részére. A belépési feltételeket és járványügyi előírásokat a légitforgalomban résztvevők kötelesek tiszteletben tartani.

A WizzAir átmenetileg – jelen állás szerint 2021 februárig – szünetelteti Budapest-Szarajevó légi járatát.

A **nemzetközi szállítmányozás zavartalan**, a külföldi állampolgárságú kamionvezetőkre nem vonatkozik a belépési korlátozás.

Gazdasági kilátások

A Bosznia-hercegovinai Központi Bank (CBBiH) **2020-ra vonatkozó becslése szerint az ország bruttó hazai terméke 4,6%-kal csökken az előző évhez viszonyítva.** Az 2020. évi gazdasági visszaesés ütemét csak az állami kiadások kb. 4%-os növelése tudja valamelyest mérsékelni, mert a GDP összes többi komponense jelentősen csökkenni fog. A munkaerőpiacon bekövetkező kedvezőtlen folyamatok, a külföldről érkező hazautalások csökkenése, a hitelkihelyezések visszaesése és a fogyasztói optimizmus zuhanása következtében **2020-ban a belföldi fogyasztás várhatóan jelentősen elmarad az előző évtől.** Éppen a belső fogyasztás az egyetlen olyan makrogazdasági mutató, amely a CBBiH előrejelzése szerint 2022 végéig nem tér vissza a válság előtti szintre. Ugyanakkor **2021 és 2022 folyamán a beruházások GDP-hez való hozzájárulása várhatóan növekedni fog,** amennyiben az állami beruházások magasabb szintje továbbra is megmarad. A reálgazdaságot ért hatások következtében **az inflációs nyomás mérsékelt emelkedésére csak a jövő év végétől számít a CBBiH.** A Központi Bank szerint 2021-ben és 2022-ben a GDP nem fog 3%-ot meghaladó ütemben emelkedni, ezért a BiH gazdaság legkorábban 2022-ben érheti el a koronavírus-járvány előtti szintet. A bizonytalan helyzet miatt az következő előrejelzések akár jelentős mértékben is eltérhetnek a mostanitól (a következő prognózis közzététele 2021. májusban esedékes), mert rendkívül sok függ a koronavírus-járvány további alakulásától. Amennyiben a pandémiás helyzet nem javul számottevően 2021 első félévében, s BiH legjelentősebb külkereskedelmi partnerországainak gazdaságaiban sem kezdődik meg a kilábalás, akkor a kilátások negatív irányban is változhatnak. Abban az esetben viszont, ha a járványhelyzet jelentősen javul – pl. a védőoltások gyors és széleskörű elérhetősége következtében, akkor a makrogazdasági mutatók pozitív korrekciójára lehet számítani.

A BiH Statisztikai Hivatal adatai szerint **a bruttó hazai termék volumene BiH-ban 2020 III. negyedévében 6,3%-kal esett vissza** az előző év azonos időszakához viszonyítva. A II. negyedévben a visszaesés mértéke 9,3%-os volt, míg az I. negyedévben még 1,7%-kal nőtt a BiH gazdaság teljesítménye.

A Bosznia-Hercegovinába látogató külföldi turisták száma az előző év azonos időszakához viszonyítva 2020. január-november időszakban **70,3%-kal csökkent**, míg a vendégéjszakák tekintetében 63,7%-os volt a visszaesés.

A 2018-ban regisztrált 18,4%-ról 2019-ben 15,7%-ra csökkent a **munkanélküliségi ráta**, azonban a koronavírus-járvány következtében a hivatalos adatok szerint további 18 ezer munkahely szűnt meg. A valóságban azonban még magasabb lehet a megszűnt álláshelyek száma, mert a statisztika nem tartalmazza a szürke- és feketegazdaság adatait. **2020. októberben a regisztrált munkanélküliek száma 414.402 fő volt, ami 3%-os emelkedésnek számít** az előző év azonos hónapjához viszonyítva. Az **infláció** 2019-hez hasonlóan (0,6%), 2020-ban is várhatóan alacsony (0,7%) marad, aminek az oka a kőolaj világpiaci árának zuhanása és a belső kereslet visszaesése. **2020. novemberben a fogyasztói árak átlagosan 1,6%-kal alacsonyabbak voltak az egy évvel korábbinál, míg az előző hónaphoz viszonyítva 0,1%-kal növekedtek az árak.** A Világbank 2020-ban a **költségvetési hiány** növekedését prognosztizálja, amely így a tavalyi 0,5%-ot követően 3,7%-os lehet. A GDP arányos **államadósság** 2020-ban várhatóan 37,4%-ra nő a 2019-ben regisztrált 34,6%-ról.

2020. január-november időszakban BiH exportja 4,89 milliárd eurót, importja pedig 7,86 milliárd eurót tett ki, azaz a kivitel 10,3%-kal, míg a behozatal 14,4%-kal csökkent az előző év azonos időszakához viszonyítva.

BiH valutája (konvertibilis márka – BAM) árfolyama az euróhoz van rögzítve (1 EUR = 1,955830 BAM), így a járványnak nincs hatása a BAM/EUR árfolyamra.

A bútoring az elmúlt években folyamatosan felszálló ágban volt Bosznia-Hercegovinában (2019-ben a kivitel értéke 450,8 millió euró volt). A legfőbb exportpiacoknak Németország, Horvátország és Olaszország számítottak, azonban a vásárlói igények visszaesése miatt a megrendelések volumene is csökkent. A boszniai hadiipart egy közvetlen esemény is hátrányosan érintette. A legnagyobb fegyvergyárnak számító konjici Igman vállalat (az ország 9. legnagyobb exportőre) tavasszal teljes egészében kénytelen volt leállítani termelését, mert a cég 70. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen egy Szerbiából érkezett koronavírus-fertőzött személy több embernek is továbbadta a kórokozót (azóta már újraindult a termelés). Ugyancsak ideiglenesen leállít a termelés két további hadi üzemben, a goraždei Ginexben és a Novi Travnik-i BNT-TMiH-ben. A ruházati cikkek és lábbeliket gyártó cégek szintén fontos szerepet játszanak Bosznia-Hercegovina kivitelében, azonban a vállalatok egy része át tudott állni a védőfelszerelések gyártására, csak hogy ez közel sem tudja ellensúlyozni a külföldi megrendelések visszaesését. A bosznia-hercegovinai gazdaság alappilléreinek számító fémipart elsősorban az európai autógyárak megrendeléseinek visszaesése érinti hátrányosan. A közvetlenül érintett cégek közé tartozik az ország legnagyobb exportőrének számító zenicai ArcelorMittal acélmű, és az ugyancsak jelentős kivitelt elérő zvonikói Alumina alumíniumgyár.

A nyugat-európai autógyárak megrendeléseinek visszaesése szintén komoly problémát okozott a globális értékláncban részt vevő boszniai autóiipari beszállítóknak, pl. a több üzemmel is rendelkező Prevent vállalat komoly elbocsátásokra kényszerült. A turisztikai ágazatának is rendkívül súlyos következményekkel kellett szembenéznie, mert éves szinten is drasztikusan csökkent a BiH-ba látogató külföldi vendégek száma.

Gazdasági válságkezelő intézkedések

BiH-ban nincs egységes üzleti és gazdasági környezet. A pénzügyek, gazdasági szabályozók (adók, járulékok stb.) entitási hatáskörbe tartoznak, azokról a két entitás saját parlamentje és kormánya rendelkezik. A Covid-19 járvánnyal kapcsolatban is különböző gazdaságvédelmi intézkedéseket fogadott el a két entitás.

A BiH Föderáció entitás által bevezetett intézkedések legfontosabb elemei a következők:

- **A munkáltatói járulékok 244,85 márkában (1 EUR= 1,95583 BAM) maximalizált visszatérítésére** az összes olyan cégnek, melynek bevétele az elszámolás hónapjában több mint 20%-kal csökkent az előző év azonos hónapjához viszonyítva (ez gyakorlatilag a minimálbér után fizetendő járulékok megtérítését jelenti).
- A támogatásra jogosult cégek **mentesülnek a nyereség- és a személyijövedelemadó-előleg befizetése alól.**
- **A késedelmi kamatok felszámításának**, továbbá az összes **köztartozás-behajtás és végrehajtás felfüggesztése.**
- 500 millió márka (kb. 250 millió euró) alaptőkéjű **Stabilizációs Pénzügyi Alap létrehozása** a vállalkozások támogatására.
- 500 millió márka alaptőkéjű **Garanciaalap létrehozása**, legfőbb feladata a bajba jutott vállalatok likviditásának segítése.
- A Bosznia-hercegovinai Föderáció Kormánya **2020. szeptember 24-i ülésén újabb gazdaságvédelmi intézkedések** elfogadásáról határozott. A döntés értelmében az eddigieken felül további 100 millió konvertibilis márka kerül elkülönítésre a koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásainak mérséklésére. Az összeg pontos felhasználását a kormány következő ülésén fogadják el, mégpedig az arra jogosult öt minisztérium előterjesztése alapján. A rendelkezésre álló forrásból az egyes területek a következő összegű támogatást kapják:
 - o a turizmust és a vendéglátóipart ért veszteséges mérséklése: 30 millió KM;
 - o a mezőgazdasági és élelmiszeripari szektor támogatása a többlettermelésből és külpiacok elvesztéséből származó veszteségek kárpótlására, illetve az exportorientált termelők versenyképességének javítása érdekében: 10 millió KM;
 - o A közúti-, vasúti- és légitársaságok területén szükséges intézkedések fedezésére: 20 millió KM;
 - o energetikai, bányászati és ipari vállalatok részére a likviditás megőrzésére, forgóeszközök biztosítására és a megkezdett beruházások befejezésére: 30 millió KM;
 - o egészségügy: 10 millió KM.

- A Kormány ugyancsak döntött a BiH Föderáció Fejlesztési Bankjának kezelésében lévő **Garanciaalap további 20 millió konvertibilis márkával történő növeléséről**. Az Alap jelenlegi eszközeinek értéke 80 millió KM, ami 400 millió KM összegű garancia kibocsátását teszi lehetővé. A Kormány jóváhagyta azt a kezdeményezést, melynek alapján az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) által biztosított 45 millió euró összegű kedvezményes hitel a „**Bosznia-hercegovinai vállalatok részére nyújtott sürgősségi támogatás**” elnevezésű projekt keretében kerüljön felhasználásra. Az EBRD hitel felhasználásáról azonban először a két entitásnak (BiH Föderáció és boszniai Szerb Köztársaság) kell megállapodnia, a tárgyalásokban a BiH Föderációt a Pénzügyminisztérium, a Fejlesztési Minisztérium és a Fejlesztési Bank fogja képviselni.

A RS entitásban az alábbi gazdaságvédelmi intézkedések vannak hatályban:

- **Hiteltörlesztési moratórium** az RS Beruházási és Fejlesztési Bank által folyósított hitelek törlesztése esetében.
- A **különböző adó- és járuléknemek** (pl. vállalati nyereségadó, személyi jövedelemadó, kommunális járulék) **bevallási határidejének meghosszabbítása**.
- A vállalkozások **adófizetési-kötelezettségeit 2020. június 30-ig elhalasztották**. A rendelkezés a 2019. évi nyereség- és személyi jövedelemadóra, továbbá az erdővédelmi és a tűzvédelmi járulékra vonatkozik. Azok a cégek, melyek a meghosszabbított határidőig sem képesek befizetni az adókat, kérelmet nyújthatnak be az Adóhatósághoz, hogy a 2019. évre vonatkozó adókötelezettségeiket részletfizetéssel teljesítsék 2020 végéig.
- A működésük beszüntetésére kötelezett vállalatoknál dolgozó **munkavállalóknak, illetve az egyéni vállalkozóknak** az RS Szolidaritási Alapból **a minimálbér összegével megegyező (520 KM/260 EUR) összeget folyósítanak**.
- Az **ingatlanadó** első részletének fizetési határidejét meghosszabbították 2020. szeptember 30-ig, a második részletét 2020. december 31-ig.
- A **kisvállalkozók éves átalányadójának minimál összegét** 600 KM-ről 240 KM-re csökkentették.
- Az RS Villamos Művek, a Telekom Srpska és más kommunális szolgáltatók által 2020. márciusban, áprilisban és májusban kibocsátott számlák esetében **felfüggesztették a késedelmi kamatok felszámítását**.
- Az RS tulajdonában lévő **mezőgazdasági termőföldekre vonatkozó 2020-as koncessziós járulék és bérleti díj fizetését** az eredeti fizetési határidőhöz képest három hónappal **elhalasztották**.

Exportpiaci lehetőségek magyar cégek számára

A BiH piac a korlátozott fizetőképes kereslet miatt eredetileg is rendkívül érzékeny volt, a koronavírus-járvány pedig tovább erősítette ezt a helyzetet. Ugyanakkor BiH **számos területen importra szorul** (pl. gyógyszer, élelmiszer, élő állat, műtrágya) ami jó lehetőséget jelent a versenyképes árú termékekkel rendelkező magyar vállalatok részére.

A pandémia következtében megnövekedett az igény a **fertőtlenítőszer**ek, a **különböző védőeszközök** és az **orvostechikai berendezések** iránt, azonban jelenleg már nincs hiány

ezekből az árucikkekből. Ettől függetlenül, kedvező árajánlat esetén jó eséllyel lehet értékesíteni ezeket a termékeket.

A járvány kirobbanása következtében ugyan felfüggesztettek egyes **energetikai és infrastrukturális** beruházásokat, azonban közép- és hosszútávon komoly lehetőségek vannak ezekben az ágazatokban (pl. vízerőművek építése, autópályák tervezése és kivitelezése).